

**Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar**

Tantervi útmutató

Magyar nyelv és irodalom
(első felvétel , major, tanárképes szak)

**Debrecen
2005**

Magyar nyelv és irodalom szak

Tanulmányi követelmények

1. A képzési cél

Az irodalomtudományi képzés célja, hogy a hallgatókat megismertesse a magyar és világirodalom fejlődésének folyamataival, az irodalmi rendszer változó társadalmi feltételeivel, intézményeivel, a művek létmódjának állandó és változó elemeivel. A képzés az alapvető filológiai, retorikai, verstani, poétikai, hermeneutikai ismeretek megszerzését célozza, hiszen ezek szükségesek az irodalmi jelenségek értelmezéséhez, a műalkotások elemzéséhez, nemzeti irodalmunk és a világirodalom együttes szemléletéhez.

A nyelvtudományi szakterületen folyó képzés célja a magyar nyelv természetének, történeti fejlődéséből levezethető sajátosságainak megismertetése. A hallgatóknak szilárd nyelvelméleti alapot biztosítva támaszkodva kell megismerniük a nyelvészeti kutatás módszereit, a magyar nyelv grammatikáját, a nyelvi szervező és törvényszerűségeit. Tisztában kell lenniük a nyelvhasználat történetileg és szociológiailag változó formáival, meg kell ismerniük a nyelvi jelenségek különböző megközelítéseit. Mindezek mellett képessé kell válniuk arra is, hogy árnyaltan tudják kifejezni magukat, hogy szóban és írásban is egyaránt választékosan tudjanak megnyilatkozni.

Olyan ismeretekkel és készségekkel kell felruházni a hallgatókat, amelyek megalapozzák arra való alkalmasságukat, hogy a különböző iskolatípusokban tanári tevékenységet folytassanak.

A szakon tanári képesítést lehet szerezni.

A szak egyszakos és kétszakos képzés keretében egyaránt végezhető.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Okleveles magyar nyelv és irodalom szakos bölcsész, illetve a tanári képesítés megszerzése esetén a okleveles magyar nyelv és irodalom szakos bölcsész és tanár.

3. A képzési idő / A képzés volumene

Félévek száma: egyszakos képzésben 8 félév, kétszakos képzésben 10 félév

Összes szakterületi tanóraszám: 1300

A szakterületi ismeretekből megszerzendő kreditek száma: 140

4. A képzés főbb tanulmányi területei és azok arányai

4.1. Az összes kreditmennyiségben belül gyakorlathoz kapcsolódik 36,649%

4.2. Főbb képzési szakaszok, témakörök és ezek kreditszáma

4.2.1. Alapozó ismeretek: 16625 kredit

• filológiai alapismeretek: bibliográfiai, könyvészeti alapismeretek, hagyományos és modern textológia

• bevezető nyelvészeti stúdiumok: a nyelvtudomány könyvészete, bibliográfiai alapismeretek, nyelvészeti proszemináriumok.

4.2.2. Törzs- és szakképzés: 74683 kredit

ô irodalomelmélet: verstan, retorika, poétika, irodalomtudományi iskolák, elmélettörténet, esztétika,

ô magyar irodalomtörténet: m fajok, életm vek, poétikai törekvések a kezdetekt I napjainkig,

ô világirodalom: m fajok, életm vek, poétikai törekvések, az antikvitástól a posztmodernig,

ô a magyar nyelv rendszere (hangtana, alaktana, lexikológiája, szó szerkezet-tana, mondattana, szövegtana, jelentéstana) és a magyar nyelv rendszerének története; a magyar nyelv leírása elméleti és általános nyelvészeti, nyelvtipológiai alapon,

ô a magyar nyelv eredete: uráli összehasonlító nyelvészet, uráli nyelvek és kultúrák,

ô nyelvóegyénótársadalom: szociolingvisztika, dialektológia, nyelvpolitika, nyelvi tervezés és nyelvi norma, nyelvi kontaktusok: areális nyelvészet, kétnyelvűség, pszicho- és neurolingvisztika,

ô alkalmazott nyelvészeti stúdiumok: stilsztika, retorika, nyelvm velés, helyesírás, lexikográfia, névtan, számítógépes nyelvészet, a magyar mint idegen nyelv.

5. Kötelez szigorlatok

A kötelez szigorlatok kreditmennyisége: 16 kredit

A kötelez szigorlatok száma: 4

A kötelez szigorlatok tartalma:

Két-két szigorlat nyelvészetb I és irodalomból. A nyelvészeti szigorlatok anyaga els sorban a magyar nyelv rendszere és rendszerének története.

Az irodalmi szigorlatok a magyar és a világirodalom történetét ölelik fel a kezdetekt I napjainkig.

6. A szakdolgozat

A szakdolgozat kreditértéke: 25 kredit

Magyar nyelv

I. Tanegységlista magyar nyelvészetb 1

A magyar szakos hallgatóknak tanulmányaik befejezéséhez nyelvészetb 1 legalább 51 kreditet kell megszerezniük. A képzés az alapozó jelleg tanulmányok mellett két nagyobb szakaszra bomlik, amelyeket egy-egy szigorlat zár le 4-4 kredit értékben. A fennmaradó 43 kreditet a hallgatóknak a tanszék által meghirdetett tanegységek követelményeinek teljesítésével kell megszerezniük.

A tanegységek kreditértéke az alábbiak szerint alakul. A 2 órás el adások többnyire 3, az 1 órás el adások pedig 2 kredit érték ek. Azok a szemináriumok, amelyeken záródolgozatot, terjedelmesebb szemináriumi dolgozatot vagy szakdolgozati fejezetet készítenek a hallgatók, 3 kredit érték ek, a többi 2 órás szeminárium, amelyen rövidebb szemináriumi dolgozat, beszámoló, továbbá két zárthelyi dolgozat íratható, 2 kredit érték . Azok az 1 és 2 órás szemináriumok és gyakorlatok, amelyeken csak két zárthelyi dolgozat íratható, 1 kredit érték ek.

A magyar szakos hallgatóknak az értelmiségi képzés kreditkeretéb 1 6 kreditet kell teljesíteniük a tanszék által meghatározott tárgyakból. E tárgyakat Ny1016 109 kódszámmal hirdetjük meg.

Az egyszakos hallgatóknak a fentiekén kívül is kell krediteket teljesíteniük: tanárszakosoknak további 12, nem tanárszakosoknak 25 kreditet kell megszerezniük magyar nyelvészetb 1. E krediteket a tanszék által meghirdetett bármelyik választható tárgyból teljesíthet k.

A szakdolgozat elkészítése összesen 25 kredit érték , amelyb 1 12 kredit teljesítése tanórához van kötve. A szakdolgozati el készít szemináriumot akár irodalomból, akár nyelvészetb 1 felveheti bármely hallgató, a szakdolgozati témaválasztást követ en azonban csakis az adott szakterülethez (nyelvészet vagy irodalom) kapcsolódó szakdolgozati szemináriumok teljesíthet k.

A tanárszakos hallgatóknak szakmódszertanból összesen 7 kreditet kell megszerezni, legalább 3-3 kreditet irodalomból és nyelvészetb 1, egyet pedig e két szakterület valamelyikéb 1.

A tanegységek között vannak olyanok, amelyeknek a felvétele más tárgyak teljesítéséhez van kötve, ilyen módon egyes tantárgyak kreditjeinek a megszerzése mindenki számára kötelez (az Ny101, 102, 110, 120, 130, 140, 150, 160 az I. szigorlat el tt, az Ny210, 220, 230, 240, 250, 260 a II. szigorlat el tt). A többi tanegység közül megadott csoportokból bizonyos számú kreditértéket kell teljesíteniük a hallgatóknak: az egymással választhatósági viszonyban lév tárgyak mindig ugyanannak a tanegységnek az el feltételeként szerepelnek (pl. az Ny130 tanegység felvételének egyik el feltétele, hogy a hallgató az Ny1216 124 tanegységb 1 legalább 1 kreditet megszerezzen). E választható tárgyak listája félév r 1 félévre változik, s újabb tanegységekkel b vülhet.

A tanegységek egymásra épülésér 1 tájékoztat az alábbi tantervi háló, amelyet táblázatos formában és ábraként is közzéteszünk.

Magyar nyelvészeti szakképzés

(51 kredit: 43 kredit a tanegységekből 1 + 8 kredit a szigorlatokon)

Alapozó képzés

kód	kredit	tárgy	jelleg	jegy	el feltétel	félév
Ny110	3	Leíró magyar hangtan	2ea.	koll.	ô	
Ny111	1	Hangtani elemzési gyak.	1gy.	gyj.	ô	, t
Ny112	1	Beszédtechnikai gyak.	1gy.	gyj.	ô	, t
Ny113	1	Helyesírási gyakorlatok	1gy.	gyj.	ô	, t
Ny114	1	Filológiai alapismeretek	1gy.	gyj.	ô	, t

I. szigorlati tanegységcsoport

kód	kredit	tárgy	jelleg	jegy	el feltétel	félév
Ny120	2	Magyar hangtörténet	1ea.	koll.	101, 110	t
Ny121	1	Magyar szórványeml.	1gy.	gyj.	101	, t
Ny122	1	Korai magyar szöveg- emlékek 1.	1gy.	gyj.	101	, t
Ny123	1	Korai magyar szöveg- emlékek 2.	1gy.	gyj.	101	, t
Ny124	1	Magyar kódexek	1gy.	gyj.	101	, t
Ny130	3	Magyar alaktan 1.	2ea.	koll.	102, 120, 121ó 129-b 1 1 kredit	
Ny131	2	A magyar szófajok rend- szere	2sz.	gyj.	102	, t
Ny132	2	A magyar szóalkotás rendszere	2sz.	gyj.	102	, t
Ny133	2	Fonológia	2sz.	gyj.	110	, t
Ny140	3	Magyar alaktan 2.	2ea.	szig.	130, 131ó139- b 1 2 kredit	t
Ny141	1	Alaktani elemzések	2gy.	gyj.	130	t
Ny150	3	Bevezetés a finnugriszti- kába	2ea.	koll.	151ó159-b 1 1 kredit	t
Ny151	1	Finn nyelv	1gy.	gyj.	ô	, t
Ny152	1	Észt nyelv	1gy.	gyj.	ô	, t
Ny153	1	Mordvin nyelv	1gy.	gyj.	ô	, t
Ny154	1	Lapp nyelv	1gy.	gyj.	ô	, t
Ny155	1	Votják nyelv	1gy.	gyj.	ô	, t
Ny156	1	Vogul nyelv	1gy.	gyj.	ô	, t

kód	kredit	tárgy	jelleg	jegy	el feltétel	félév
Ny160	3	Záródolgozati szem.	2sz.	gyj.	1616169-b 1 2 kredit	t
Ny161	2	Régi magyar nyelveml.	2sz.	gyj.	101	, t
Ny162	2	A magyar szókincs tört.	2sz.	gyj.	101	, t
Ny163	2	Lexikológia és lexikográfia	2sz.	gyj.	101	, t
Ny164	2	A magyar helynevek története	2sz.	gyj.	101	, t
Ny165	2	A magyar személynevek története	2sz.	gyj.	101	, t
Ny166	2	shazaelméletek	2sz.	gyj.	101	, t
Ny167	2	Tudománytalan nyelv- rokonítás	2sz.	gyj.	101	, t
Ny100	4	Magyar nyelvészeti szigorlat 1.			140, 150, 160	, t

II. szigorlati tanegységcsoport

kód	kredit	tárgy	jelleg	jegy	el feltétel	félév
Ny210	3	Mondattan 1.	2ea.	koll.	100	
Ny211	2	Mondattani szeminárium	2sz.	gyj.	100	, t
Ny212	2	Magyar dialektológia	2sz.	gyj.	100	, t
Ny220	3	Mondattan 2.	2ea.	koll.	210	t
Ny230	3	Stilisztika	2ea.	koll.	220	
Ny240	3	Szövegtan	2ea.	szig.	2716299-b 1 4 kredit	t
Ny241	1	Szövegtani elemzés	2gy	gyj	2716299-b 1 4 kredit	, t
Ny250	3	Szociolingvisztika	2sz.	gyj.	100	, t
Ny260	3	Jelentéstan	2ea.	koll.	250, 2116212- b 1 1 kredit	, t
Ny271	2	Modern trivium	2sz.	gyj.	220	, t
Ny272	2	Stílselemzés	2sz.	gyj.	220	, t
Ny273	2	Retorikai ismeretek	2sz.	gyj.	220	, t
Ny274	2	Gyakorlati retorika	2sz.	gyj.	273	t
Ny275	2	Multimediális szöveg- elemzés	2sz.	gyj.	220	, t
Ny276	2	Szövegmondatelemzés	2sz.	gyj.	220	, t
Ny277	2	Egy poliglott szöveg- nyelvészet alapjai 1.	2sz.	gyj.	220	, t

kód	kredit	tárgy	jelleg	jegy	el feltétel	félév
Ny278	2	Egy poliglott szövegnyelvészet alapjai 2.	2sz.	gyj.	277	, t
Ny279	2	Szlengkutatás	2sz.	gyj.	250	, t
Ny280	2	A magyar mint idegen nyelv	2gy.	gyj.	100	, t
Ny281	2	Nyelvtörténet és m vel déstörténet	2ea.	koll.	101	, t
Ny282	1	Asztali beszélgetések	2gy.	gyj.	120	, t
Ny283	1	A régi magyar helynévadás	2gy.	gyj.	164	, t
Ny284	1	Finnugor névkutatás	2gy.	gyj.	164	, t
Ny285	1	Az ómagyar kor nyelve	2gy.	gyj.	120	, t
Ny286	1	Nyelvm velés	2sz.	gyj.	220	, t
Ny287	1	Idegen nyelv szakszövegolvasás	2gy.	gyj.	100	, t
Ny288	1	A magyar helynévkutatás története	2gy.	gyj.	100	, t
Ny289	1	Fejezetek a XX. századi nyelvtudomány történetéb 1	2sz.	gyj.	100	, t
Ny290	2	Pszicholingvisztika	2ea.	koll.	100	, t
Ny200	4	Magyar nyelvészeti szigorlat 2.			230, 240, 260	, t

Az egyszakos képzés további követelményei:

ô tanárszakosoknak további 12 kredit

ô nem tanárszakosoknak további 25 kredit a fenti tanegységlista választható tárgyaiból

Szakkolozati szemináriumok: 12 kredit

kód	kredit	tárgy	jelleg	jegy	el feltétel	félév
Ny301	3	Szakkolozati el készítő szeminárium	2sz.	gyj.	100	, t
Ny302	3	Szakkolozati szem. 1.	2sz.	gyj.	301	, t
Ny303	3	Szakkolozati szem. 2.	2sz.	gyj.	302	, t
Ny304	3	Szakkolozati szem. 3.	2sz.	gyj.	303	, t

Értelmiségi tanegységek (a magyar szak által el írt kötelező tanegységcsoport): 6 kredit

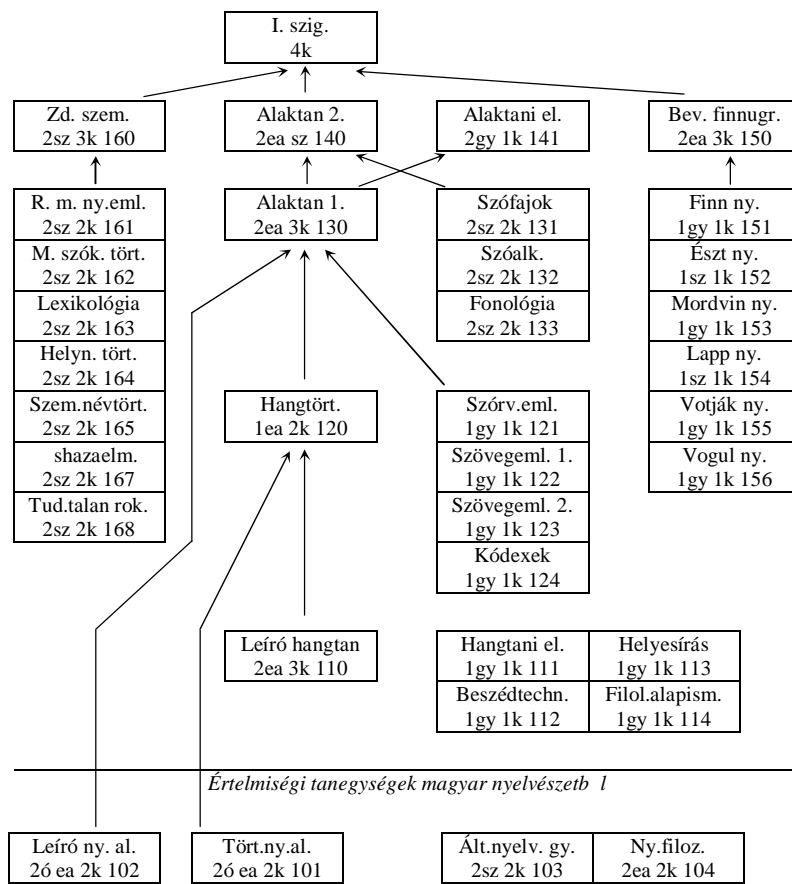
kód	kredit	tárgy	jelleg	jegy	el feltétel	félév
Ny101	2	A történeti nyelvészet alapjai	2ea.	koll.	ô	
Ny102	2	A leíró nyelvészet alapjai	2ea.	koll.	ô	t
Ny103	2	Általános nyelvészeti gyak.	2gy.	gyj.	ô	, t
Ny104	2	A nyelvfilozófia alapjai	2ea.	koll.	ô	, t

Tanárszakos módszertani tanegységek: 3 + 1 kredit

(az Ny112 és az Ny286 a megfelelő irodalmi tanegységgel választhatóan teljesíthet)

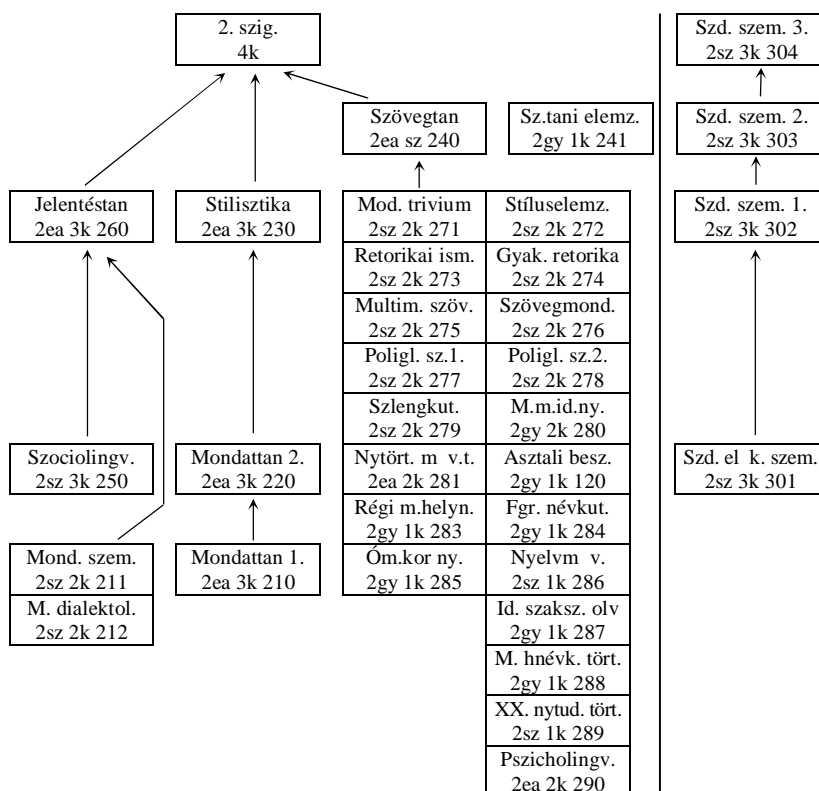
kód	kredit	tárgy	jelleg	jegy	el feltétel	félév
TKNy190	1	A magyar nyelv tanításának módszertani elmélete	1ea.	koll.	ped.ó pszich. komp. szig.	t.
TKNy191	1	Magyar nyelvi szakmódszertani gyakorlat	2gy.	gyj.	TKNy190	, t
TKNy192	1	Iskolai tananyagelemzés és nyelvi elemzés	2gy.	gyj.	TKNy190	, t
Ny112	1	Beszédtechnikai gyak.	1gy.	gyj.	ô	, t
Ny286	2	Nyelvmvelés	2sz.	gyj.	Ny220	, t

I. szigorlati tanegységcsoport

Az ábrákon a nyilak a kötelező feltételeket jelzik.
Az egy csoportban ábrázolt tanegységek választható jellegűek

II. szigorlati tanegységcsoport

Az ábrákon a nyilak a kötelező el feltételeket jelzik (A 2716299 kódú tanegységek el feltételeit lásd a táblázatban!)

Az egy csoportban ábrázolt tanegységek választható jellegűek

II. A nyelvészeti tanegységek tematikája

Ny101 A történeti nyelvészet alapjai (koll, 2 ea, 2 kredit)

A tantárgy célja a magyar nyelv történetéről való nyelvészeti gondolkodás alapvető fogalmainak, formáinak bemutatása, különösképpen a magyar nyelvtörténet fő korszakainak, ill. forrástípusainak vonatkozásában.

A tantárgy a nyelvhez való közelítési módokkal ismerteti meg: a történeti szempontú vizsgálatok sajátosságait, lehetőségeit. A nyelvek történetének időhatárait, a nyelveredet kérdéseit. A nyelvek történetének külső tényezői: nyelv és gondolkodás, nyelv és kommunikáció, nyelv és társadalom. A nyelv és a beszéd kapcsolata, kölcsönhatása. A nyelvi változások általános jellemzése, a változások rendszerszerűsége: szinkronia és diakronia összefüggései. A nyelvi változások alapjai, indítékai.

A magyar nyelv történetének periodizációs lehetőségei. A magyar nyelvtörténet legfontosabb forrástípusai: közvetett és közvetlen források. A nyelvelméletlen kor megismerésének lehetőségei, a történeti összehasonlító vizsgálat módszerei. A magyar nyelvelmélet típusai, felhasználási módjuk a nyelvtörténeti vizsgálatokban. A nyelvek kölcsönhatása és a nyelvi változás (főleg az ómagyar kor nyelveinek példáival szemlélítve). A nyelv belső tagolódásának és történeti változásának összefüggései a középkor és az újmagyar kor nyelvében.

Ny102 A leíró nyelvészet alapjai (koll, 2 ea, 2 kredit)

A nyelv mint a tudományos vizsgálódások tárgya. A nyelvtudomány helye a tudományok rendszerében és a tudományos megismerésben. Kommunikáció és nyelv, kommunikációelmélet és nyelvészet. Kommunikációelméleti alapfogalmak, a kommunikációkutatás főbb irányai. Pragmatika és nyelvészet, a beszédakus-elmélet. A nyelv mint jelrendszer: szemiotika és nyelvészet. Nyelv és társadalom, a szociolingvisztika főbb kérdései. Egyén és nyelv, a pszicholingvisztika főbb kérdései. A kognitív tudományok és a nyelvészet. A rendszeryelvészet helye a nyelvtudomány egészében. A leíró nyelvészet irányzatai az újabb kori nyelvtudomány történetében. Nyelvreírási modellek a modern nyelvészetben. A nyelvi részrendszerek és a rendszeryelvészet belső struktúrája. A nyelvi rendszer alapegységei és a nyelvreírás alapfogalmai.

Ny103 Általános nyelvészeti gyakorlat (gyj, 2 gyak, 2 kredit)

Ny104 A nyelvfilozófia alapjai (koll, 2 ea, 2 kredit)

A nyelvfilozófia központi témája a jelentés aspektusainak vizsgálata és a különböző komplexitású nyelvi kifejezések (szavak, szintagmák, mondatok, több mondatból álló szövegek) közvetlen és közvetett jelentésének reprezentációja. Ennek megfelelően első sorban a következő témákkal foglalkozik: (A) Szavak szófértémi jelentése *versus* a hozzájuk rendelhető úgynevezett *studáskeretek*, valamint az őket tartalmazó (cselekvéseket kifejezésre juttató) szintagmákhoz rendel-

het úgynevezett šfogatókönyvekő felépítésének és funkciójának vizsgálata a szövejelentés megalkotásában. (B) Tudáskeretek és fogatókönyvek létrehozása.

Ny110 Leíró magyar hangtan (koll, 2 ea, 3 kredit)

A tanegység célja tudományos szintre emelni a hallgatók eddigi hangtani ismereteit, felkészíteni a további leíró és történeti nyelvészeti tanulmányok hangtani vonatkozásainak zavartalan megértésére, bemutatni a hangtan irányait, fajait, valamint alapismereteket nyújtani a fonéma fogalmáról.

A szegmentális fonetika felosztása (a hangtan irányai a beszédlánc egyes szakaszainak megfelel en): kortikális, artikulációs, akusztikai, auditorikus, percepció fonetika. A beszél szervek biológiai és fonációs m kódése. A magyar beszédhangok képzésének módjai. A beszél szervek artikulációs tevékenységének kísérleti fonetikai vizsgálata. A magyar magánhangzók és mássalhangzók állománya, (releváns és irreleváns) képzési jegyei, fonetikai és fonológiai rendszere. A hangok rokonsági rendszere. Fonotaxis: hangkapcsolódások a beszédláncban, a magánhangzó- és a mássalhangzótörvények a magyarban. A koartikuláció és a másodlagos képzésmódok. A szótag mivolta. A szupraszegmentális hangsajátságok: a hangsúly, hanglejtés, tempó, szünet, hangszín. A fonéma mivolta; elterjedtebb fonémafelfogások. A megkülönböztet jegyek és viszonyuk a képzési jegyekhez. Köznyelvi és nem köznyelvi magyar fonémák; realizációk, terhelési eltérések. Az írás fajtái; a modern fonetikus írások el zményei és a fonetikus írások irányzatai: az APhI (IPA) hangjelölése, a finnugor és a magyar egyezményes hangjelölés.

Ny111 Hangtani elemzési gyakorlatok (gyj, 1 gyak, 1 kredit)

A gyakorlat célja a magyar leíró fonetikai és fonológiai kérdések gyakorlati, kiegészít feldolgozása.

A Hangtani elemzési gyakorlatok tárgya a beszél szervek anatómiája és fiziológiája: a tüd és a légzés; a gégef szervezete és m kódése; a toldalékc s rendszer részei és szerepük a hangképzésben; a fül és m kódése a beszéd megértésében. A beszéd akusztikája.

A magyar beszédhangok fonetikai és fonológiai rendszere: a képzési jegyek és a megkülönböztet jegyek, szerepük a rendszeralkotásban. Az egyes hangok artikulációs sajátságai (kinémák leírása, oppozíciók). A köznyelvi normától eltér hangzások: nyelvjárási elemek.

Eszközfonetika; hangalbumok.

Az írás története, fejl ési fokozatai. A fonetikus írások rendszerei (magyar egyezményes, Setälä, IPA), gyakorlati alkalmazásuk.

A hangok koartikulációs kölcsönhatásai: a hangtörvények.

Ny112 Beszédtechnikai gyakorlatok (gyj, 1 gyak, 1 kredit)

A tantárgy célja, hogy elméleti alapozással, de gyakorlatokkal készítsen fel a magyar köznyelv igényes, normatív használatára; külön tekintettel egyrészt a pe-

dagóguspálya követelményeire, másrészt az irodalmi művek művészi bemutatására.

A Beszédtechnika tárgya a beszélő szervek szerkezete, élettani és fonetikus működése. A magyar hangrendszer szegmentális és szuprasegmentális sajátosságai. A normatív, a tájnyelvi és a beszédhibák kiejtése. A légzés, hangadás és hangformálás gyakorlati kérdései; a normatív rögzülés elvégzése, a hibák felismerése és kijavítása. Gyakorlati hibaelemzés hangtípusok, hangcsoportok szerint. A beszélés szituatív függősége (társalgás, elmondás, szónoklás). A pedagógus feladatai a tanulók Kazinczy-versenyekre, anyanyelvi vetélkedésekre való felkészítése során.

Ny113 Helyesírási gyakorlatok (gyj, 1 gyak, 1 kredit)

A tantárgy célja a helyesírásunkra vonatkozó ismeretek elmélyítése és rendszerezése, helyesírási gyakorlat nyújtása.

A gyakorlaton szorosan összefonódik az elmélet és a gyakorlat: szó esik a helyesírás tanításáról is. Követelmény a gyakorlatokon való részvétel és egy beszámoló megtartása a tanár által kijelölt témában.

Ny114 Filológiai alapismeretek (gyj, 1 gyak, 1 kredit)

A gyakorlat célja, hogy segítse a hallgatót a nyelvészeti szakirodalomban használatos szövegek olvasásában és formálásában, saját dolgozatai módszeres megalkotásában.

A tantárgy megismerteti a nyelvészeti munka legfontosabb eszköztípusaival: szótártípusok, nyelvemléktárak, nyelvtanok, kézikönyvek, egyéb adattárak (névtárak, nyelvatlaszok). A címfelvétel módjai, bibliográfiák készítése. Folyóiratok, mutatótípusok, keresési technikák, számítástechnikai segédeszközök.

Hivatkozási rendszerek és eljárásmodok.

A nyelvészeti dolgozatok szerkesztése: adatgyűjtés (cédulázás, gépi adatbázisok), rendszerezés, értelmezés, magyarázat.

Ny120 Magyar hangtörténet (koll, 1 ea, 2 kredit)

A tantárgy célja a mai magyar hangrendszer kialakulásának bemutatása. A nyelv, a nyelvi változások tudományos szemléletének mélyítése. A leíró hangtani ismeretek megszilárdítása. Régi magyar (irodalmi) szövegek olvasásának és megértésének segítése.

A tantárgy tartalma a magyar hangrendszer és annak változásai a finnugor-ugor alapnyelvtől máig. A magán- és mássalhangzórendszer az ősi és ősmagyar, valamint a középi- és újmagyar korban. A kettős hangok, a szuprasegmentális elemek. A fontosabb hangváltozások kommentálása, esetenként idegen nyelvi párhuzamokkal is. Rendszerszerűen vizsgálja a hangrendszer állapotában és annak változásaiban. Hangrendszer és helyesírás.

Ny121 Magyar szórványemlékek (gyj, 1 gyak, 1 kredit)

Az eladás célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a magyar szórványemlékek, azaz az idegen nyelvű szövegben elszórtan álló magyar szavak, szókapcsolatok általános problematikájával és egyes szórványokkal.

Az eladás során nagyjából az egyes szórványok (elsősorban a mohamedán források, Konstantinosz Porphyrogennétosz műve, a Veszprémvölgyi apácák adománylevele, a Tihanyi apátság alapítólevele, Anonymus Gesta Hungarorum) komplex nyelvi elemzésére kerül sor: fonológiai, alaktani, jelentéstani, etimológiai, valamint művelődéstörténeti vizsgálatokra. Az eladás törzsanyagát az I. szigorlat anyagába tartozó szórványok képezik.

Ny122 Korai magyar szövegemlékek 1. (gyj, 1 gyak, 1 kredit)

Ny123 Korai magyar szövegemlékek 2. (gyj, 1 gyak, 1 kredit)

A gyakorlatok célja, hogy bemutassák az elméleti nyelvtörténeti ismeretek szövegeken, ez esetben elsősorban a Halotti Beszéd és az Ómagyar Mária-siralom szövegén való alkalmazhatóságát, és a szövegek nyelvi elemzése által jellemezhetővé tegye az adott kor nyelvéllapotát, valamint annak művelődéstörténeti hátterét. A gyakorlatokon a Halotti Beszéd (Ny122) és az Ómagyar Mária-siralom (Ny123) elemzésére kerül sor, úgy hogy adott esetben más korai rövid szövegemlékek (Königsbergi Töredék, Gyulafehérvári Sorok, Laskai Sorok) egyes helyeire is kitérünk. A következő kérdésköröket tárgyaljuk: a nyelvemlékek mint a nyelvtörténeti vizsgálat forrásai és felhasználásuk módszere, a magyar és a megfelelő latin szöveg viszonya, az olvasatok, a korabeli helyesírás, fonológiai, lexikális, mondattani, szövegtani, stiláris jellegzetességek, az értelmezés, a művelődés- és vallástörténeti háttér, a Halotti Beszéd szövege a magyar irodalomban.

Ny124 Magyar kódexek (gyj, 1 gyak, 1 kredit)

A tantárgy célja a kódexirodalom problematikájával általában való megismerkedés. Bizonyos jártasság a kódexek olvasásában. A nyelvtörténeti ismeretek bővítése.

A gyakorlaton kódexszövegek olvasására és elemzésére kerül sor nyelvtörténeti, valamint művelődéstörténeti szempontból (legrészletesebben a Jókai-kódex és a Bécsi kódex egy-egy rövid részlete, amely kötelező szigorlati anyag). Ezenkívül egy vagy két rövid részlet más kódexekből (pl. DöbrK., MargL., ÉrdyK. stb.), illetve párhuzamok, analóg esetek más kódexekből, nyelvemlékekből.

Ny130 Magyar alaktan 1. (koll, 2 ea, 3 kredit)

A tantárgy célja a mai magyar ige- és névszóragozás rendszerének és keletkezéstörténetének bemutatása.

Az eladás a következő témaköröket tárgyalja: magyar igealak szintetikus jellege, morfológiai és jelentésszerkezete. Az igefajták és az igeragozás összefüggése. Az igemódok és kifejezőeszközök. A módjelek története az alapnyelvben,

az ósmagyar és az ómagyar korban, ill. újabb kori módosulásai: alaktani és funkcionális változások. A magyar igeid rendszer átalakulása: gazdagodás és szegényedés. Az általános és a határozott ragozás, az ikes igék mint a magyar nyelv belső fejlődésének jelei. Igei személyragjaink története, kialakulásuk jellegzetes módjai.

A névszójelek története: többesjelek, a birtokos személyragozás sajátosságai, a melléknevekhez kapcsolódó jelek. Névszóragozás a mai magyar nyelvben: a magyar esetrendszer leírásának problémái. Névszóragozásunk fejlődésének főbb vonalai: sí, primer esetragok és továbbélésük formái, agglutinációval keletkezett ragjaink. Az egyes esetragok története.

Ny131 A magyar szófajok rendszere (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy célja a szófajokkal kapcsolatos elméleti és gyakorlati jellegű ismeretek elsajátítása.

A tantárgy tartalma a szófajiság lényege: lexikális és grammatikai szófajiság. Szófaji vizsgálódás a hármasszempontra (alaktani, szemantikai és mondat-tani szempont). Szófaji rendszerek, rendszerezési kísérletek. Az egyes szófajok jellemzői. A szófaj fogalma, a szófajok osztályozásának kritériumai. Az ige és a névszó fajtái. A magyar esetrendszer problémái. A melléknév. A határozószó. A névmás: főnévi, melléknévi és határozószói névmások. Az igeőige. A segédszók (álszók): az igekelet, a névtű, a segédige, a névelő, a kötőszó. A módosítószó. A mondatszók.

Ny132 A magyar szóalkotás rendszere (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy célja a szóalkotási eszközök megismertetése révén bemutatni a mai magyar nyelv változásának, fejlődésének formáit, ill. szókincsünk történeti alakulásának főbb mozgásformáit.

A tantárgy tartalma a külső és belső szóalkotás. Külső szóalkotás: a) jövevényszavak; b) a nyelv egyéb rétegeiből való átvétel a köznyelvbe: régi szavak felújítása, nyelvjárási szavak átvétele. Belső szóalkotás: A) szóteremtés (indulatszavak, hangutánzó szavak, hangfestő szavak, gyermeknyelvi szavak); B) szóképzés - kebb értelemben vett szóalkotás: a) jelentésbeli szóalkotás; b) alaki szóalkotás (szóképzés, szóösszetétel, szórövidítés, ragszilárdulás, elvonás, szóhasadás, szóvegyülés, népetimológia, mozaikszó-alkotás stb.)

Ny133 Fonológia (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tanegység célja a fonológia (funkcionális hangtan) alapfogalmainak, kutatási területeinek, kialakulásának és fejlődésének irányzatainak bemutatása.

Fonológiai alapfogalmak: fonémák és allofónok, a fonémaazonosítás ismérve, a fonológia helye a nyelvben; a megkülönböztető jelek. A magánhangzók fonológiája (képzési jelek, a magánhangzó-harmónia fonológiai megközelítése), a mássalhangzók fonológiája, a szótag és a szuprasegmentális elemek fonológiai vizsgálata. A fonológia elméleti és kialakulása; a fonológia fejlődésének irányzatai: a fonológia lineáris elméletei (strukturális, megkülönböztető je-

gyes, generatív, természetes fonológia), a fonológia nemlineáris elméletei (lexikális, metrikus, autoszegmentális, függ ségi fonológia, optimalitás-elmélet). ő Gyorsbeszéd-fonológia.

Ny140 Magyar alaktan 2. (koll, 2 ea, 3 kredit)

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a mai magyar nyelv morfológiai rendszerével, különös tekintettel az ige- és névszótövekre, illetve ezek történeti kialakulására az smagyar kortól napjainkig.

Az el adás a következ témaköröket tárgyalja: A morfémák fogalma és fajai, a megkülönböztetésükre vonatkozó elméletek. A morfémák funkciói. A morfémák kapcsolódásának szabályai. A morfémák f bb típusainak történeti változásai (t , képz , jel, rag). A mai magyar névszót rendszer és kialakulása. A mai igit rendszer és kialakulása.

Ny141 Alaktani elemzések (gyj, 2 gyak, 1 kredit)

A tantárgy célja, hogy elmélyítse a leíró és történeti alaktani ismereteket, különös tekintettel az alkalmazott kategóriák többféle megközelítési, értelmezési lehet ségére. Az elméleti ismeretek régi és mai szövegek elemzésében való alkalmazása.

A gyakorlat f leg a leíró morfológia egyes kérdésköreinek áttekintésére helyezi a hangsúlyt. Az alaktani rendszerek leírásának általános lehet ségei. Morfológiai alapfogalmak értelmezési problémái: a morféma és a szó. A morfémátípusok osztályozásának kérdései: nyelvek feletti és nyelvspecifikus problémák. A t rendszer leírásának eltér megközelítései. A névszói esetragozás határmezsgyéje. A birtokos személyjelezés/-ragozás kérdése. Szinkrón problémák az igeragozási rendszer ábrázolásában: pl. a múlt id , a felszólító mód jelének allomorfjai, a ható ige problémája stb. Funkcionális változások, idegen nyelvi hatások az igemódok és az igeid k használatában. A mai ige- és névszóragozás nyelvhelyességi problémái.

Ny150 Bevezetés a finnugrisztikába (koll, 2 ea, 3 kredit)

A tantárgy célja a magyar nyelv finnugor eredetének bizonyítása.

A tantárgy tartalma a nyelvrokonság fogalmának tisztázása, a nyelvrokonság bizonyításának kritériumai. Az uralisztikai kutatások rövid áttekintése. Az uráli störténet kérdései, az si m veltség körvonalainak bemutatása a szókincs eredeti rétegének segítségével. Az alapnyelv fogalma; a komparáció és a rekonstrukció. Az alapnyelv jellemz vonásai: a hangrendszer, a hangfejl dési tendenciák, a hangsúly, a szavak hangszerkezete. Az alapnyelv szófajai, az esetragozás, a birtokos személyjelezés létrejötte. Az igeragozás: mód- és id kategóriák, az igei személyragok kialakulása. A szóalkotás kérdései (szóösszetétel, szóképzés).

A magyar nyelv finnugor (uráli) volta az alapnyelvi rekonstrukció tükrében. Az uráli és preuráli kapcsolatok problémái, a nyelvtipológia és az areális nyelvészet eredményeinek felhasználása az uralisztikában.

Ny151 Finn nyelv (gyj, 1 gyak, 1 kredit)
Ny152 Észt nyelv (gyj, 1 gyak, 1 kredit)
Ny153 Mordvin nyelv (gyj, 1 gyak, 1 kredit)
Ny154 Lapp nyelv (gyj, 1 gyak, 1 kredit)
Ny155 Votják nyelv (gyj, 1 gyak, 1 kredit)
Ny156 Vogul nyelv (gyj, 1 gyak, 1 kredit)

A rokon nyelvek tanulmányozásának célja nem az illet nyelv gyakorlati elsajátítása, hanem az, hogy megismertessen egy finnugor nyelv rendszerével és egy rokon néppel. Ilyen módon alapot nyújt a finnugor összehasonlító nyelvészeti tanulmányokhoz, a *Bevezetés a finnugrisztikába* c. tanegység elsajátításához (Ny150). A tantárgy tartalma a választott rokon nyelv hang- és alaktani rendszerének és főbb mondattani sajátosságainak bemutatása kb. öt gépelt lapnyi készített vagy irodalmi szöveg alapján. Az el készített rokon nyelvi szöveg fordítása magyarra, hang- és alaktani elemzése. Az illet rokon nép rövid bemutatása.

A meghirdetett rokon nyelvek bármelyike kötelezően választható. Az anyag elsajátítása gyakorlatokon történik, a félév gyakorlati jeggyel zárul. Az alapkövetelmény két zárthelyi dolgozat teljesítése a tanár által magyarázott vagy kiadott szövegek elemzése, a tanár által megszabott tankönyvvel vagy segédanyagok alapján.

Ny160 Záródolgozati szeminárium (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A záródolgozat elkészítésének célja, hogy a hallgatók alkotó módon, jórészt saját anyagfeltáró munka révén ismerjék meg szakjuk egy-egy sz. legb. tudományterületének ismeretanyagát, önállóan képesek legyenek bizonyos szakmai problémák megközelítésére és megoldására. E tekintetben a záródolgozat a diplomadolgozat szakmai-módszertani el. munkálatának is tekinthető.

A dolgozat témája az adott képzési szakaszon belül szabadon választható a magyar vagy a finnugor nyelvtudomány témaköreiből. Követelmény a szakirodalom keresésének és a feldolgozás módszerének, technikájának elsajátítása, az irodalom alapos ismerete, az eltér. megközelítési lehetőségek közötti eligazodás, az önálló véleményalkotás, a megszerzett ismeretek alkotó felhasználása. Alapkövetelmény a dolgozat színvonalas megszerkesztése, nyelvileg igényes megfogalmazása. A technikai kivitelezés mintájául a Magyar Nyelvjárások c. évkönyv közleményei szolgálnak. A dolgozat terjedelme hozzávetőlegesen 15 szabványos gépelt lap (1800 n) legyen.

Az első záródolgozat főleg a nyelvtudományi vizsgálat forrásául szolgáló nyelvi anyag összegyűjtése, kezelése, analitikus feldolgozása terén nyújt ismereteket és tapasztalatokat a hallgatóságnak. A dolgozat témája lehet ség szerint kapcsolódik az első képzési szakasz tematikájához. A dolgozat tanári vezetéssel készül, záródolgozati szeminárium keretében. Felvételére az el. feltételek teljesítése esetén bármikor sor kerülhet. Témát választani a tanárok által megadott cím-

listákból, illetve legönállóan lehet, de mindkét esetben a témavezető ül választott tanár egyetértése szükséges, amit az indexbeli aláírás jelez.

Ny161 Régi magyar nyelvemlékek (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy célja a régi magyar szövegek (rövidebb kéziratok, kódexek, korai, korábbi nyomtatványok) olvasása terén egyfajta jártasság kialakítása. Nyelvtörténeti ismeretek megszilárdítása és fejlesztése, különös tekintettel a szövegértésre, a nyelvvel történeti vonatkozásokra, a korabeli írásbeliség jellemzőire.

A tantárgy tartalma a tanévenként (félévenként) változóan különböző régi szövegek (pl. egy kódex, nyomtatványok, levelek, illetve régi, régebbi verses vagy prózai irodalmi művek) olvasása és elemzése. Utalások párhuzamos szövegekre és jelenségekre, az általános tanulságok levonása. Többnyire egy-egy szerzőt vagy művet elemzünk tüzetesen (pl. egy kódex, régi magyar drámák, Balassi-versek, Szigeti veszedelem stb.).

Ny162 A magyar szókincs története (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tárgy a magyar szókincs eredetbeli csoportjait és történeti rétegződésének alakulásmódját mutatja be. Tárgyalja az alapnyelvi szókincs rekonstrukciós problémáit, a nyelv uralmi eredet szavaknak a nyelv későbbi életében betöltött szerepét. Nyelvtörténeti korszakokként áttekinti a magyar nyelvnek más nyelvekkel való kapcsolatait és ennek történelmi, nyelvvel történeti hátterét. A tematika középpontjában azok az areális kölcsönhatások állnak, amelyek nyelvünk és a Kárpát-medencében az elmúlt évezredben használt más nyelvek között elsősorban lexikális téren megmutatkoznak. A tantárgy kapcsolódási pontokat mutat más tanegységekkel, ezért szóalkotási, lexikológiai és névtani kérdéseket csak érint legesen tárgyal.

Ny163 Lexikológia és lexikográfia (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tanegység célja, hogy megismertessen a szókincs és a szótárírás kapcsolatával, bemutassa a különböző szótártípusokat, elméleti és gyakorlati ismeretekhez juttassa a hallgatókat.

A tantárgy tartalma elsősorban a szótártípusok ismertetése, azok jellemzőinek részletezése.

A tárgy keretében a hallgatók képet kaphatnak a nyelvtörténeti és az etimológiai szótárak csoportjáról, ezen belül újabb keresztszempontraként a közszókincset és a tulajdonneveket (személy- és helyneveket) bemutató szótárakról. A nyelvtörténeti szótárak kapcsán a nyelvi adatok bemutatásának lehetőségeiről, az adatközlő szócikkek felépítéséről, azok elrendezéséről szólunk, az etimológiai szótárakkal kapcsolatban pedig főképpen a szó- és névmagyarázatok, eredeztetések lehetőségei, az egyes munkák közötti különbségek kerülnek előtérbe. A félév második felében (kellő mennyiség ismeret birtokában) a hallgatók maguk is készítenek nyelvtörténeti és etimológiai célú szócikkeket.

Ny164 A magyar helynevek története (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A szeminárium célja, hogy megismertessen a magyar helynevek rendszerének jellegzetességeivel, s a rendszer történeti változásának formáival.

A tantárgy tartalma a rendszer sajátos fogalma a helynevek körében: mikro- és makrotoponimák. Tudománytörténeti aspektus, eltér helynév-tipológiai megközelítések. A nevek szerkezeti elemzésének lehet ségei, a névrész fogalma. Funkcionális-szemantikai és lexikális-morfológiai névelemzés. Nyelvi univerzálék, sajátos magyar helynévtípusok. A helynevek keletkezéstörténete. A helynévfejtés elméleti és módszertani problémái. A magyar helynévtípusok kronológiai rétegei.

Ny165 A magyar személynévek története (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tanegység célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a magyar személynévadás történetével és a személynévek rendszerével.

A tantárgy tartalma a személynévek általános névtani megközelítése. A személynévek fajtái (keresztnév, családnév, ragadványnév stb.); a személynévek szerkezete, funkcionális típusai, alaktani viselkedése. A magyar személynévadás korszakai; a személynévek eredet szerinti rétegei, egy jelent sebb személynévi réteg (például az Árpád-kori török eredet neveink) részletes nyelvtörténeti vizsgálata. A névadást befolyásoló tényezők (névdivat, névváltoztatás, kettős névadás).

Ny166 shazaelméletek (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókat a magyar nyelv nyelvrokonaival, a finnugor népek hajdani és jelenlegi lakóterületeivel, kultúrájával, életkörülményeivel.

A szemináriumon részletesebben foglalkozunk az uráli shaza helyének meghatározásával, a XIX. század második felében megalkotott ázsiai elmélettel kezdve a hagyományos teórián át a jelenkor shazaelméleteiig. Bemutatjuk az alapnyelv jellemzőit, és szövegeket az uráli és más alapnyelvek kapcsolatáról is.

Ny167 Tudománytalan nyelvrokonítás (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókat a magyar nyelv nyelvrokonaival, a finnugor népek hajdani és jelenlegi lakóterületeivel, kultúrájával, életkörülményeivel.

A szemináriumon részletesebben foglalkozunk a finnugrisztika napjainkban sajnálatos módon egyre szélesebb körben nyilvánosságot kapó tudománytalan kritikájával és a magyar szavak, a magyar nyelv tudománytalan eredeztetési vagy nyelvhasználati próbálkozásaiival.

Ny210 Mondattan 1. (koll, 2 ea, 3 kredit)

A tárgyának, amely egy két féléves kurzus első része, az alapvető célja, hogy a magyar szakos hallgatókat korszerű mondattani ismeretekkel lássa el. Először áttekinti a nyelvtudomány célkitűzéseit, elveit és módszereit, majd a chomskyánus generatív grammatika két meghatározó változatának, a *standard elméletnek*,

valamint a *kormányzás és kötés elméletnek* a legfontosabb jellemzőit tárgyalja, és összeveti ezeket a legújabb leíró nyelvtan, a *Magyar grammatika* (Keszler 2000) lényegi vonásaival. Az elméleti keretek általános összehasonlítása után a magyar egyszerű mondat és a főnévi csoport szerkezetével foglalkozik behatóan. Ezen túlmenően külön hangsúlyt fektet a nyelvészeti érvelés technikájának az elsajátíttatására.

Ny211 Mondattani szeminárium (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tárgynak, amely egy két féléves kurzus első részét képezi, az előadásnak (Mondattan 1.) a következő szemináriuma, az az alapvető célja, hogy a magyar szakos hallgatókat korszerű mondattani ismeretekkel lássa el. Tematikája lényegében megegyezik az előadáséval. Először áttekinti a nyelvtan leírás célkitűzéseit, elveit és módszereit, majd a chomskyánus generatív grammatika két meghatározó változatának, a *standard elméletnek*, valamint a *kormányzás és kötés elméletnek* a legfontosabb jellemzőit tárgyalja, és összeveti ezeket a legújabb leíró nyelvtan, a *Magyar grammatika* (Keszler 2000) lényegi vonásaival. Az elméleti keretek általános összehasonlítása után a magyar egyszerű mondat és a főnévi csoport szerkezetével foglalkozik behatóan. Ezen túlmenően külön hangsúlyt fektet a nyelvészeti érvelés technikájának az elsajátíttatására. A szemináriumi forma lehetőséget nyújt a hallgatóknak az előadáson elhangzottak részletesebb megbeszélésére és a mondattani elemzés gyakorlására.

Ny212 Magyar dialektológia (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy célja megismertetni a hallgatókat a magyar nyelv területi változataival, a nyelvjárásokkal. Az elméleti ismeretek elsajátítása mellett be kívánja vezetni a hallgatókat a nyelvjáráskutatás gyakorlati munkájába is.

A tantárgy tartalma a nyelvjárási jelenségek mivolta, keletkezésük, terjedésük, kihalásuk nyelvi és társadalmi vonatkozásai. Hangtani, szókincsbeli, frazeológiai, alaktani, szintaktikai nyelvjárási jelenségek. Nyelvjáráson belüli eltérések az életkor, nemek, vallás stb. szerint; a diglossia. A mai magyar nyelvjárások rendszere, helyi nyelvjárások, nyelvjárástípusok, regionális nyelvek, nyelvjárásszigetek. A fő területi típusok: nyugati, dunántúli stb., ezek legfontosabb jellemzői. A magyar nyelvjáráskutatás időszaki feladatai; a gyűjtés és módszerei, típusai. A nyelvjárási jelenségek szerepe az iskolai anyanyelvi nevelésben.

A tárgyhoz nyelvjárásgyűjtés terepgyakorlat is kapcsolódhat.

Ny220 Mondattan 2. (koll, 2 ea, 3 kredit)

A tárgynak, amely egy két féléves kurzus második része, az az alapvető célja, hogy a magyar szakos hallgatókat korszerű mondattani ismeretekkel lássa el. Először bemutatja egy alternatív generatív irányzatnak, a lexikai-funkcionális grammatikának a legfontosabb vonásait, és összeveti azokat a chomskyánus megközelítés jellemzőivel. Ezután az egyszerű leképzett főneveket, valamint a melléknévi ige neveket tartalmazó főnévi csoportokat, majd az összetett mondatokat tárgyalja oly

módon, hogy rendszeresen rámutat arra, hogy a kormányzás és kötés elmélet, a lexikai-funkcionális grammatika és a Magyar grammatika miképpen elemzik ezeket a jelenségek köröket. Ezen túlmenően a kurzus külön hangsúlyt fektet a nyelvészeti érvelés technikájának az elsajátíttatására.

Ny230 Stilisztika (koll, 2 ea, 3 kredit)

A tantárgy általános célja a stíluselméleti tudás megalapozása. A tantárgy specifikus célkitűzései: a stílus és a stilisztika problematikájának feltárása, a hagyományos és a modern stílusértelmezések és stílári eszközök megismertetése.

A stilisztika tárgya a stilisztika fogalma, elemzői, fejlődésének főbb állomásai. A stilisztika összefüggése nyelv- és irodalomtudományi és más érintkezési diszciplínákkal, illetve elhatárolása tőlük. A funkcionális stilisztika stílusértelmezése, szemlélete, tárgyköre.

A stílusfogalom alakulása. A funkcionális stílusfelfogás elméleti háttere. A stílus fő követelményei és jellemzői a hagyományos és a modern stilisztikákban. A stílusértelmezés és -meghatározó tényező. A stílus hírértéke. Állandósult és alkalmi stílusérték. Stílusminőség, stílusárnyalat.

A stílusművelés szintjei: stíluselemek (stílélmék) az akusztikai, a szó- és kifejezőképeség, a szintaktikai, a képi, a szövegszinten, illetve a nyelven kívüli jelenségek szintjén. A nyelvi-stilisztikai eszközök felhasználása. A legfontosabb stílusrétegek. A művészi stílus legfőbb sajátosságai a tárgyalt hat szinten. A lírai, epikai, drámai műfajok jellegzetes nyelvi-stilisztikai sajátosságai.

A legjellemzőbb stílustörténeti korszakok. A művészi áramlatok, stílusirányzatok nyelvi-stilisztikai kötöttsége.

Az inadekvát stílus jelei, fajtái.

Ny240 Szövegtan (koll, 2 ea, 3 kredit)

A tantárgy célja a szöveggel mint a kommunikáció legmagasabban szervezett egységével kapcsolatos elméleti tudnivalók számbavétele, tekintettel a szöveg alkotójára és befogadójára.

A tantárgy tartalma a szövegtan történeti gyökerei, tárgya, anyaga, célja, feladata, felosztása, segédtudományai. Szövegnyelv- és szövegnyelv-elméleti alapkérdések. A magyar szövegtani kutatások mai helyzete. A szöveg fogalma. A verbális és a multimédiális szöveg. A szövegérték és jellemzői. A szövegösszefüggés és területei, fajtái és eszközei. A szöveg témája, tematikai ugrás a szövegben. Szövegforma, -akusztikum. A szöveg szerkezeti sajátosságai. Szövegalkotás, szövegalkotás. A szöveg alapegysége (szabad mondat), mikro- (tömb, téma, bekezdés) és makroszerkezeti egységei, illetve azok felépítettsége. A szöveg szuperstruktúrája. A meg- és beszerkesztettség fogalma. A nyitott és a zárt szöveg. A szerkezetileg teljes és hiányos struktúra. A szöveg idő szerkezete. A szövegnyelv-elméleti összefüggésének mértéke, eszközei. A szövegnyelv-elméleti összefüggés fogalma, fajtái az utalás iránya, megjelenésének természete, hatósugara, foka sze-

rint. Az utalás grammatikai eszközei. ô Szövegpragmatika. A szövegbeli közlés tényez i szerinti tipizálás. ô Szövegtypológia. A szöveg fajtáinak elkülönítése különböző szempontok alapján. Az írásos és szóbeli szövegtípusok jellemz i. ô Szövegstilisztika. Az alakzatok stiláris szerepe.

Szövegalkotás, -befogadás. Szempontok a szövegépítkezésben. Ellentétesség, párhuzamosság, okság szerkezetalkotó összefüggései. A szövegvizsgálat fajtái a f bb szövegtípusok szerint.

Ny250 Szociolingvisztika (gyj, 2 szem, 3 kredit)

Az óra célja, hogy a hallgatókat megismertesse azzal a nyelv szemlélettel, amely vizsgálódásaiban, nyelvéírásában és elméletalkotásában a nyelv társas funkcióiból indul ki. A félév során a hallgatók megismerkedhetnek a társasnyelvészet és a rendszernyelvészet közötti szemléleti nyelvfilozófiai különbségekkel; a társasnyelvészet módszertani alapkövetelményeivel; a nyelv társas funkciójából következő alaptulajdonságokkal (identitás- és szerepjelzés, heterogenitás, kett s beágyazottság); a nyelv mint dinamikus rendszer változásának jellemz ivel és általános mechanizmusával; a nyelvi szocializáció és a nyelvhasználatra vonatkozó értékítéletek társas és társadalmi következményeivel.

Ny260 Jelentésstan (koll, 2 ea, 3 kredit)

A tantárgy célja a jelentésstan sajátos helyének bemutatása a nyelvéírás rendszerében. A jelentésváltozások (jelentéseltolódások) okainak és rendszerének megismertetésével a nyelvi gazdaságosság tényének bizonyítása.

A tantárgy tartalma a jel és jelentés. Jeltípusok. A nyelvi jelek jellemz i. A jelentésstan helye a nyelvtudományban. A jelentésfelfogás alakulása a magyar nyelvtudományban: alaki és anyagi jelentésstan; a jelentés mint viszony; a jelentés mint funkciófogalom; a referenciális jelentés; a jelentés mint jelölési érték; a jelentés mint szabály; a komplex jelentés és annak aspektusai. Alak és jelentés. A jel és a jelentés változása. A szójelentés változásának rendszere. A tulajdonnév jelentése.

Ny271 Modern trivium (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy általános célja: Megszüntetni a tudományok átfedéseit. A tantárgy speciális célja: hallgatói kutatással összehangolt vizsgáldások végzése.

A tantárgy tartalma: A genetikusan és tudományterületében is szervesen összetartozó három diszciplína: a retorika, a stilisztika és a szövegtan közös metaszetébe es elocutio tana egy-egy részterületének feltárása. (Évenként megújuló tematikával.) A hiány grammatikai, stiláris, szövegtani, retorikai elmélete. A hiány kiegészülése. A hiány szerepe.

Ny272 Stílselemzés (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy általános célja a stílusérzékenység fejlesztése. A tantárgy specifikus célja: a stílselemz módszerek megismertetése és gyakorlati alkalmaztatása.

Tárgya a stíluselmélet fogalma, feladata, elkülönítése a m elemzést l. A stíluselmélet elmélete és gyakorlata. Stíluselméleti módszerek. A funkcionális stíluselmélet szerinti elemzés. A lírai, epikai, drámai alkotások stílusvizsgálatának sajátos szempontjai. A nem szépirodalmi jellegű beszélt vagy írott nyelvi szövegek, szövegtípusok elemzésének módszere. Az egyéni stílusjegyek és a stílusirányzatok jellemzőinek vizsgálata.

Ny273 Retorikai ismeretek (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy általános célja a retorikai alapfogalmak és m fajok megismertetése.

A tantárgy tartalma: a retorika szükségessége, érvényességi területe, elkülönítése más tudományágaktól, fogalma, tárgya, anyaga, felosztása, módszere, hatása. Az egyetemes és magyar retorika rövid története és mai reneszánsza. A klasszikus és a modern retorika összevetése. Az emberi kommunikáció fajtái, tényezői, funkciói. A beszéd és funkciói, fajtái a szintértől és a céltől függően. Mikor jó a szónoklat? A szónoki beszéd szintjei, tárgya. A szónoklás alkalmi, időtartama, helye. A retorikai szituáció.

A szónokra vonatkozó főbb retorikai ismeretek: a szónok célja, személyisége, felelőssége, tehetsége, fellépése, magatartása, megjelenése, testi jellemzői, felkészültsége. A szónok felkészültségének területei: pszichikai, intellektuális, kommunikációs, retorikai. A szónoki kommunikáció verbális (hangbeli adottság, beszédkultúra) és nem verbális sajátosságai (a szónok öltözete, testmozgása, arcjá-
téma, térközszabályozása). A lámpaláz.

A szónoklatra vonatkozó főbb ismeretek. A szónoki beszéd kidolgozásának főbb fázisai. Az inventio. A dispositio. Az elocutio. A szónoki beszéd emlékezetbe vésése, akusztikus megjelenítése. A hallgatóságra vonatkozó retorikai ismeretek. A hallgatóság hatása a szónokra, a szónoki beszéd folyamatára, eszközeire.

Ny274 Gyakorlati retorika (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy célja: a retorikai szövegművek fajok hagyományos és modern sajátosságainak felismertetése és alkalmaztatása. Az elmondható és nem elmondható szónoki beszédművek jellemzői. A különböző szónoki beszédművekhez (alkalmi beszéd, elmondás, interpelláció, hozzászólás stb.) anyaggyűjtés, el- és utóvázlat készítésének, kidolgozásának és elmondásának gyakorlása.

Ny275 Multimediális szövegelemzés (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy célja nem tisztán nyelvi eszközökkel megvalósuló szövegek (kommunikátumok) vizsgálata; valamint annak a multidiszciplináris elméleti keretnek a meghatározása, amely kielégítő apparátussal rendelkezik a multimediális szövegek leírására. Az elemzések központi kérdései közé tartozik annak vizsgálata is, hogy az interpretáció szempontjából milyen kapcsolat van az egyes nem verbális médiumok és a nyelvi sík között.

Ny276 Szövegmondatelemzés (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy olyan mondatok leírását tűzi ki célul, amelyeknek megformáltságát aktuális szövegkörnyezetük és az adott szituáció is befolyásolhatja.

Az elemzés modellje a rendszermondat-összefüggés viszonyán alapul: a szövegmondat aktuális megformáltságát a hozzá rendelhető rendszermondatból kiindulva ragadja meg. A tárgy célja továbbá olyan kérdések megfogalmazása, amelyek megválaszolása kivezet a szöveg keletkezésében vett nyelvtudományi keretben.

Ny277 Egy poliglott szövegnyelvészet alapjai 1. (gyj, 2 szem, 2 kredit)

Ny278 Egy poliglott szövegnyelvészet alapjai 2. (gyj, 2 szem, 2kredit)

A tantárgy célja nyelvi jelenségek szövegtani-szövegnyelvészeti leírása, azt is figyelembe véve, hogy egyetlen nyelv szövegeinek a szövegtani-szövegnyelvészeti tulajdonságai sem ismerhetők meg a kívánt mélységig, ha azt nem nézzük legalább egy másik nyelv szemüvegén keresztül is.

A cél ennél fogva szövegek összehasonlító elemzése abból a célból, hogy általános, ill. egyetlen nyelvre jellemző sajátosságokat fogalmazhassunk meg.

Ny279 Szlengkutatás (gyj, 2 szem, 2 kredit)

A tantárgy célja egy nyelvtudományi eszközzel csak a legutóbbi időben vizsgált, bár a nyelvhasználatban fontos szerepet játszó és nyelvtanilag is rendkívül tanulságos nyelvváltozat bemutatása és kutatási lehetőségeinek áttekintése. A félév során szó esik a szlengkutatás és a nyelvtudomány viszonyáról, a szleng meghatározására tett kísérletekről, a szlengről mint kulturális jelenségről, a szleng típusairól, a magyar szleng és szlengkutatás történetéről, a szleng használatának okairól, a szleng használóiról és további kapcsolódó témákról.

A tárgyhöz a tanár által meghatározott témakörben önállóan gyűjtött munka és feldolgozás is kapcsolódik.

Ny280 A magyar mint idegen nyelv (gyj, 2 gyak, 1 kredit)

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék a magyar idegen nyelvként való tanításának elméleti hátterét és gyakorlati kérdéseit, valamint képet kapjanak a hungarológia történetéről, illetve megismerkedjenek a tanítás során használatos magyar nyelvvel és nyelvkönyvekkel.

A tantárgy tartalma a magyar nyelv szerkezete a nem magyar anyanyelvűek szemszögéből; a nyelvtipológia kérdései a nyelvtanításban. A magyar nyelv részrendszerei: a hangrendszer speciális elemei; az igeragozás sajátosságai, igemódok és igeidőrendszere, a névszóragozás kérdései: genitívus és accusatívus, a helyviszony kifejezése; határozottság és határozatlanság, névutók és névmások, képzés rendszere stb.

A hungarológia fogalma; hungarológiai helyek külföldön és Magyarországon. A hungarológusképzés általános jellemzői: képzés rendszere az egyes országokban.

gokban, vendégtanári és lektori munka. A magyar nyelv helye a hungarológiai stúdiómban, a diákság összetétele és motivációi. Hungarológiai kiadványok.

A magyar nyelvkönyvek áttekintése, bemutatása. A nyelvkönyvek felépítése: grammatikai szerkezet, szövegtípusok, szókincs. Munkafüzetek és szótárak. Egyéb információhordozók.

Ny281 Idegen nyelv szakszövegolvasás (gyj, 2 gyak, 1 kredit)

A tárgy célja, hogy a hallgatóknak egyrészt segítséget nyújtson tanulmányaik, kutatómunkájuk során angol nyelv szakirodalmak feldolgozásában, értelmezésében, fordításában, gondolkodásra inspiráljon a nyelvészeti metanyelvvvel kapcsolatosan, másrészt terminológiai kérdések elemzésére, tisztázására ad lehet séget (részben önálló) gy jt munka révén.

A félév során els sorban angol nyelv szakszövegek olvasásával, fordításával foglalkoznak a szemináriumot választó hallgatók, továbbá lehet ség nyílik egyes szakszövegek magyar, ill. angol nyelven megjelent fordításának kritikai elemzésére. Részt vehetnek továbbá egy magyaróangol glosszárrium készítésében, mely tematikusan (a nyelvtudomány egyes ágaira lebontva) dolgozza fel a nyelvészet szakterminológiáját.

Ny282 Magyar nyelvészet és m vel déstörténet (koll, 2 ea, 2 kredit)

Az el adás célja, hogy a magyar nyelv történeti változásainak figyelembevételével, valamint szinkron nyelvészeti, stilisztikai komplex elemzéssel rámutasson a tárgyalta szövegeknek a m vel déstörténettel való kapcsolatára, az értelmezés kérdéseire.

F leg magyar költ k (pl. Balassi, Zrínyi, Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty, Pet fi, Arany, Ady, József Attila, Nagy László) többnyire ismert verseit, népköltészeti alkotásokat és ismeretlen szerz j m veket, illetve azok részleteit elemmezzük nyelvi és m vel déstörténeti szempontból. Sor kerül azonban prózai szövegek, szépirok alkotásaira is. Az egész verset vagy prózai m vet tartjuk szem el tt, de a külön is tanulságos, a nehezen érthet vagy általában félreértett helyeket, a jellegzetes motívumokat tüzetesebben vizsgáljuk. Esetenként külön figyelmet fordítunk a vallás- és egyháztörténeti ismeretekre is. A magyarázatok a m vek valószínű hátterének pontosabb és mélyebb megértésére irányulnak, s egyben általános nyelvi, kultúrtörténeti és irodalmi ismereteket nyújtanak. A tantárgy anyaga fél-évenként változó.

Ny283 Asztali beszélgetések (gyj, 2 gyak, 1 kredit)

A tanegység témakörei f leg régi, valamint újabb irodalmi és egyházi szövegek (pl. liturgikus szövegek, bibliafordítás-részletek, egyházi és világi énekek, klasszikus irodalmi m vek, illetve azok fordításai) nyelvi, stilisztikai, m vel dési és egyháztörténeti elemzését tartalmazzák. Alkalmassint más nyelvekre, valamint különböző fordításokra való kitekintéssel is.

A témák megbeszélése előadásokhoz, beszámolókhöz, vitaindítókhoz kapcsolódva szemináriumszerűen folyik. Az adott témakörök egy-egy meghirdetésekor változnak, s ehhez csatlakozva a kötelező és az ajánlott irodalom is. A tanegység gyakorlati jeggyel zárul, amit az évvégi zárthelyi dolgozat eredménye, valamint az órai szereplés határoz meg.

Ny284 A régi magyar helynévadás (gyj, 2 gyak, 1 kredit)

A tanegység célja, hogy megismertessen a régi magyar helynévadás rendszer jelenségeivel, a régi magyar helynévközpontok modellek sajátosságaival.

A tantárgy tartalma a régi magyar helynévtípusok feltérképezése, valamint az ennek általános háttérül szolgáló korai ómagyar kor nyelvi jellemzőinek bemutatása. A tárgy keretében a hallgatók képet kaphatnak az általános névelméleti alapokról, az Árpád-kor időszakának nyelvi-népi érintkezéseiről a Kárpát-medencében, valamint magukról a helynévtípusokról. A névközpontok szemantikai csoportjairól (főképpen települések nevei: személynév alakult helynevek, népnévi, foglalkozásnévi, törzsnévi eredetű helynevek, templomcímmel kapcsolatos helynevek, valamint a vásártartásra, gyep védelemre utaló névkincs) és morfológiai csoportjairól (képzővel és összetételként alakult helynevek) egyaránt szó esik. Foglalkozik a tárgy továbbá a helynevek szerkezeti leírásának lehetőségeivel is, amelyek keretében a hallgatók konkrét névkincs vizsgálatát is elvégzik.

Ny285 Finnugor névkutatás (gyj, 2 gyak, 1 kredit)

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék a finnugor névtan alapjait, s betekintést nyerjenek rokon nyelveink hely- és személynévtani rendszerébe.

A tantárgy tartalma az egyes finnugor nyelvek névtani jellegzetességei. A finnugor-órosz viszony névtani sajátosságai: az orosz betelepülés névtani következményei. A helynévközpontok. Grammatikai és szemantikai adaptáció. Az írás kérdései. A finnugor és nem finnugor helynévtani rendszerek egybevetése: a grammatikai szerkesztéssel alkotott nevek és az elliptikus nevek viszonya. Modell: a mordvin településnevek rendszere. Személynevek és helynevek kapcsolata, személynevek a településnevekben. Az oroszországi névtani kutatások története, sajátosságai, hiányosságai. Kéziratok és monográfiák.

Ny286 Az ómagyar kor nyelve (gyj, 2 gyak, 1 kredit)

A tantárgy célja, hogy áttekintést adjon az ómagyar kor magyar nyelvéről.

A tárgyalás szinkronikus jellege a korai ómagyar korra irányul elsősorban, de a szakasz viszonylagos hosszúsága és nyelvéllapotjának változatossága szükségessé teszi a történeti szempont érvényesítését is. Az előadás azzal segíti a szigorlatra való felkészülést, hogy a nyelvi rendszerekre való széttagolás helyett egészében kívánja láttatni a magyar nyelvet.

A magyarság kulturális-művelődési kapcsolata Európával a honfoglalás után. Az írásbeli kultúra megjelenése: beszélt és írott nyelv viszonya. Az írásbeliség megteremtésének hang- és helyesírás-történeti kérdései. Areális hatások az új

nyelvi környezetben: szövegformálási, mondatszerkesztési sajátosságok. Új elemek a nyelvtani rendszerben és a szókincsben. Újfajta nyelvi tagozódás létrejötte: az ómagyar kori nyelvjárások hangtörténeti, szókinctörténeti igazolhatósága.

Ny287 Nyelvm velés (gyj, 2 szem, 1 kredit)

A tantárgy célja, hogy megismertessen nyelvm velésünk múltjának és jelenének elveivel és módszereivel, illetve késztesen a nyelvhelyességi hibáktól mentes beszéd elsajátítására.

A tantárgy tartalma: A nyelvm velés fogalma, szerepe és alapelvei. A nyelvm velés viszonya a nyelvtudomány különböző ágaihoz. M velé történetünk fontosabb nyelvm vel programjai. Nyelv-, ember- és nemzetközpontú nyelvm velés. A mai magyar nyelvm velés célja, elvei, módszerei. Újítás és hagyományrészés a nyelv életének alakulásában. Nyelvi norma. Nyelvszokás. Nyelvpolitika, nyelvi tervezés. Mai magyar nyelvünk fontosabb nyelvm vel kérdései, nyelvhelyességi problémák a nyelv különböző szintjein. Szószegénység, -tévesztés, -fecsérlés. Szóalkotási buktatók. Szólásvegyülés. Hibák az igeragozás használatában. Felcserélt ragok és névutók a határozós szó szerkezetben. Csapdák a mondatszerkesztésben. A srendetlenő szórend. A nyelvhelyesség néhány pragmatikai kérdése. Hivatalos nyelvünk néhány jellemző sajátossága és magyarosabbá tételének módozatai. A reklámok nyelve. Nyelvm veletlenségünk. Naiv nyelvm velés. Nyelvi babonák. Nyelvm velés az iskolában. Magatartás és nyelvhasználat.

Ny301 Szakdolgozati el készítő szeminárium (gyj, 2 szem, 3 kredit)

A tárgy egyrészt a szakdolgozati témaválasztást segíti el, másrészt megismerteti a hallgatókat azokkal a módszerekkel, amelyek alkalmazása egy, a szemináriumi dolgozatok kereteinél jóval nagyobb lépték írásbeli munka megírásához szükséges. Az óra konkrét tematikája az ott feldolgozandó témaköröktől függ, és így a mindenkori hallgatói igények nagymértékben meghatározzák. A szeminárium nyelvészetből és irodalomból egyaránt teljesíthető: a hallgató a választástól függetlenül határozhatja meg a későbbiekben szakdolgozati témáját, akár úgy is, hogy szakjában a másik felé is készíti el diplomamunkáját.

Ny302 Szakdolgozati szeminárium 1. (gyj, 2 szem, 3 kredit)

Ny303 Szakdolgozati szeminárium 2. (gyj, 2 szem, 3 kredit)

Ny304 Szakdolgozati szeminárium 3. (gyj, 2 szem, 3 kredit)

TKNy190 A magyar nyelv tanításának módszertani elmélete (koll, 1 ea, 1 kredit)

Az előadás célja: a nyelvhasználat-központúság szellemében a magyar nyelv tanításához kapcsolódó metodikai ismeretek átadása. A kurzus leírása: A magyar nyelv tanításának helye, szerepe az új kerettantervben; Az anyanyelvi nevelés céljai, feladatai, módszertani alapelvei; A tanári beszéd; A tananyag elrendezése-

nek módjai; Óratípusok a magyar nyelvórán; A differenciált óravezetés, csoportmunka lehet ségei a tanórán; A magyar nyelvi tananyag motiválásának eszközei; Az új ismeret tanításának módszerei; A magyar nyelvi tények bemutatásának, szemléltetésének lehet ségei; A táblai vázlat; A magyar nyelvi jelenségek vizsgálatának módozatai; A nyelvi gyakorlás formái és feladattípusai; A magyar nyelv használatának oktatására alkalmas módszerek; A modern nyelvészetb l hasznosítható eljárás módok a magyar nyelv tanításában; A szókinccsfeljesztés módjai; A stílusnevelés módszerei; A szövegalkotás és kommunikáció tanítása; A hatékony helyesírás-tanítás fogásai; Beszédkultúra és beszédtechnika; A nyelvtörténet tanítása; Az óraterv, illetve -vázlat készítése; Taneszközök, programok magyar nyelvtanból; A tanári óraértékelés, önértékelés.

Követelmények: Képessé kell válnia hallgatónak, hogy az elméleti ismereteket elsajátítsa.

Oktatási módszer: El adás gyakori szemléltetéssel írásvetít n, magnóval.

Oktatási segédeszközök: Óravázlatok, táblavázlatok, feladatok stb. mintaként.

TKNy191 Magyar nyelvi szakmódszertani gyakorlat (gyj, 2 gyak, 1 kredit)

A kurzus célja: Oktatástechnikai módszerek megismertetése, illetve a magyar nyelv tanításához kapcsolódó metodikai ismeretek kipróbálása a szemináriumi mikrotanításokon a hallgatótársak körében és a vezet tanárok/szakmódszertanosok óráin.

A kurzus leírása: A hallgatók felkészítése a mikrotanítások megtartására, konkrét tanácsok adása a magyar nyelvórák megtartásához. Mikrotanítások tartása, videóra rögzítése és megbeszélése.

Követelmények: a mikrotanításokra óravázlat, a valószínű sített táblai vázlat, illetve órai segédanyagok (fóliák stb.) készítése; a mikrotanításokon az audiovizuális eszközök alkalmazása, táblai vázlat írása, órai segédanyagok (fóliák stb.) felhasználása; a mikrotanítás után a hallgató tanításának önértékelése, reagálás a hallgatótársak és a szakmódszertanos értékelésére.

Oktatási módszer: A gyakorlatokon aktív közrem ködés, illetve mikrotanítás tartása.

TKNy192 Iskolai tananyagelemzés és nyelvi elemzés (gyj, 2 gyak, 1 kredit)

A kurzus célja: A tankönyvi egységek tanítására való felkészítés a jelenleg alternatív módon használható nyelvkönyvek ismeretében; a hagyományos és modern nyelvi elemzési módszerek megismertetése.

A kurzus leírása: A leíró magyar grammatika tanításának módszerei; A nyelvtörténet tanításának lehet ségei és módszerei; A stilsztika tanításának hatékony módozatai; A szövegtan tanításának hatékony módszerei; A retorika és a kommunikációelmélet alapfogalmainak tanításának módjai. A különböző nyelvi szintek (hangtani, morfológiai, szófaji, szintagmatikus, mondattani, szövegtani, stilsztikai) szerinti elemzés tanításának elsajátítása.

Követelmények: Képesé kell tenni a hallgatókat arra, hogy a forgalomban lev tankönyvek között a céljuknak, az osztály képességének stb. megfelel en választani tudjanak. A nyelvi szintek szerinti elemzés különböz módjait úgy kell elsajátítania a hallgatónak, hogy majd a tudását át tudja adni tanítványainak.

Oktatási módszer: Gyakorlatokon aktív részvétellel a nyelvi elemzés módsze-
reinek elsajátítása.